

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ
ในการวิจัยดังนี้._

- 2.1 ความเป็นมาและจุดมุ่งหมายของการขยายโอกาสทางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน
- 2.2 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)
- 2.3 การบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษา
- 2.4 สาระสำคัญของหลักสูตรกลุ่มวิชาอาชีพ
- 2.5 การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความเป็นมาและจุดมุ่งหมายของการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามนโยบายการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 กล่าวว่า "เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรม ความรู้ ความสามารถและทักษะ ต่อจากระดับประถมศึกษา ให้ผู้เรียนได้ค้นพบ ความต้องการ ความสนใจและความถนัดของตนเองทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนมีความสามารถในการประกอบการทำงาน และอาชีพตามควรแก่วัย" ซึ่ง สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ได้ระบุแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ข้อ 1 ว่า "เร่งกระจายโอกาสและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาซึ่งจะต้องให้ความสำคัญต่อการ ขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้นโดย ปรับปรุงหลักสูตรให้เน้นการฝึกทักษะ และเพิ่มพูนความรู้ด้านอาชีพ ให้เหมาะสม กับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น และให้มีการกำหนดสิ่งจูงใจแก่ผู้ปกครองที่ด้อยฐานะ ทางเศรษฐกิจ ให้ส่งเด็กเข้าเรียนต่อได้มากขึ้น"

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ในปัจจุบันว่าการศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคของโลกาภิวัตน์เพราะการศึกษาเป็นบันไดขั้นแรกที่จะนำไปสู่การสื่อสารทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ จนสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ซึ่งในสภาพปัจจุบันนี้ความเจริญก้าวหน้าด้านวิชาการ เทคโนโลยีได้มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งแนวโน้มของสังคมไทยกำลังพัฒนาไปสู่ ความเป็นประเทศอุตสาหกรรม (NICS) และบริการมากขึ้น วิถีชีวิตของคนในสังคมจึงจำเป็นต้องพัฒนาและเพิ่มพูนความรู้ขั้นพื้นฐานให้สูงขึ้น เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข แต่ในสภาพปัจจุบัน ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐจัดให้เป็นการศึกษาภาคบังคับ ขั้นสูงสุดเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แนวคิดที่จะยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก 6 ปี เป็น 9 ปี จึงเกิดขึ้น เพราะเชื่อว่าการศึกษาคือการพัฒนาคุณภาพชีวิต การที่รัฐมีนโยบายจัดการศึกษาภาคบังคับให้ถึง 9 ปี นั่นคือเปิดโอกาสให้เยาวชนของชาติ ได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น (แพรวพรรณ แดงเพ็ญ วรรณฯ สังข์ผุด, 2536)

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษาดังนี้

กรมสามัญศึกษา ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาได้จัดทำโครงการเพื่อสนองนโยบาย ในการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยมีลักษณะงานและกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการดังนี้ (กองแผนงานกรมสามัญศึกษา, 2535) จัดสร้างโรงเรียนมัธยมศึกษาขึ้นใหม่ จัดพาหนะรับส่งนักเรียน จัดเงินอุดหนุนการศึกษาและจัดหนังสือให้นักเรียนยากจนจัดเครื่องแบบให้นักเรียนพัฒนาคุณภาพทางวิชาการในโรงเรียนโครงการขยายโอกาส จัดรถจักรยานให้นักเรียนยืมเรียน เป็นต้น นอกจากนั้นกรมสามัญศึกษา ยังได้ดำเนินการโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้ดำเนินการในพื้นที่ชนบทยากจนจำนวน 38 จังหวัดโดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน ซึ่งในการดำเนินการที่ผ่านมา (ประเสริฐ บุญทั่ว, 2533) ปรากฏว่าพบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหลายประการ อัตราการเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จึงยังไม่สูงเท่าที่ควร

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาได้ดำเนินการภายใต้โครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีเมื่อพ.ศ. 2533 และดำเนินการภายใต้โครงการ ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อปี พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา การดำเนินงานดังกล่าว ได้ดำเนินการภายใต้เงื่อนไข (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ , 2535) ดังนี้

1. เปิดการเรียนการสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีอยู่และมีห้องเรียนเพียงพอ โดยไม่ต้องจัดสร้างโรงเรียนขึ้นใหม่และไม่มีโรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตั้งอยู่แล้วในท้องถิ่น

2. เป็นโรงเรียนที่มีบุคลากรผู้สอนเพียงพอ

3. เปิดการเรียนการสอนโดยไม่ต้องเก็บค่าเล่าเรียนแต่ให้จัดงบประมาณอุดหนุนนักเรียนเป็นรายหัวให้ครอบคลุมค่าเล่าเรียนที่ไม่เก็บและค่าแบบเรียนเพื่อให้นักเรียน ทั้งนี้ เพื่อมิให้เกิดความแตกต่าง ระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา

4. การเปิดดำเนินการ เน้นการดำเนินงานในพื้นที่ชนบทยากจน และพื้นที่ที่มีประชากรประกอบอาชีพหึงบริการพิเศษเป็นจำนวนมาก เป็นอันดับแรก

ทั้งนี้ เพราะประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งเป็นชาวชนบทห่างไกล ยังมองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา จึงไม่ส่งเสริมสนับสนุนให้ลูกหลานได้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา สาเหตุก็คือ

1) ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่สามารถส่งบุตรหลานเรียนต่อได้

2) การคมนาคมระหว่างบ้านและโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่สะดวก

ดังนั้นจึงมุ่งให้ลูกหลาน ออกไปประกอบอาชีพหรือออกไปรับจ้างเพื่อหารายได้จนเจือจรรบครัว ดังจะเห็นได้ว่าเมื่อนักเรียนเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วมักจะหลั่งไหลเข้าไปหางานทำในเมืองหลวง ทำให้เกิดปัญหาการใช้แรงงานเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 13 ปี รวมทั้งปัญหาในส่วนอื่น ๆ ที่ตามมาอีกมากมาย เช่น ปัญหาโสเภณีเด็ก ปัญหาชุมชนแออัดในเมืองหลวง เป็นต้น

ดังนั้นหากโรงเรียนในชนบทห่างไกล สามารถให้การศึกษาแก่นักเรียนเพิ่มขึ้นอีก 3 ปีจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ขั้นพื้นฐานตามความเชื่อที่ว่า "การศึกษา คือการพัฒนาคุณภาพชีวิต" (แพรวพรรณ แดงเพ็ญ วรรณฯ สังข์ผุด, 2536) นั่นคือการเปิดโอกาสให้เยาวชนของชาติได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การจัดชั้นเรียนและการเปิดรับนักเรียนมัธยมศึกษา ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) ได้กำหนดให้โรงเรียนในสังกัดดำเนินการดังนี้ (วีระพันธ์ แสนศรีมหาภัย, 2536)

1. เปิดทำการสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวนไม่เกิน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนประมาณห้องเรียนละ 40 คน หากต้องการจะเปิดดำเนินการมากกว่า 1 ห้องเรียน ให้แจ้งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2. การจัดชั้นเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 - 3 จำนวนนักเรียนและห้องเรียนที่เปิดทำการสอน ให้เป็นไปตามที่เลื่อนชั้นขึ้นมาจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 แล้วแต่กรณี

3. การเปิดรับนักเรียนเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้เป็นไปตามคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดในแต่ละปี โดยควรคำนึงถึงหลักการที่จะสนับสนุนให้ผู้ด้อยโอกาส ได้เข้ารับการศึกษอย่างทั่วถึง ทั้งนี้ ไม่ควรรับนักเรียนเข้าเรียน เกินกว่าที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด เพื่อไม่ให้เกิดเป็นผลกระทบกระเทือน ต่องบประมาณดำเนินการด้านต่าง ๆ

4. กรณีมีนักเรียนสมัครเข้าเรียนมากกว่าจำนวนที่กำหนด ให้คณะกรรมการดำเนินงานระดับจังหวัด พิจารณาหาข้อยุติเกี่ยวกับวิธีการรับนักเรียน

5. นักเรียนที่เป็นโสด และมีความประสงค์ที่จะเข้าเรียนด้วยความสมัครใจ อีกทั้งผู้ปกครองให้การสนับสนุน ต้องมาสมัครเข้าเรียน ณ โรงเรียน ในโครงการที่เปิดสอน ตามวัน เวลา ที่ประกาศ พร้อมนำหลักฐานดังต่อไปนี้มายื่นในวันสมัคร

1) สำเนาทะเบียนบ้าน (พร้อมตัวจริง) ปราบกฏข้อบิดามารดาหรือชื่อผู้ปกครองในทะเบียนบ้าน

2) หนังสือสำคัญแสดงวุฒิทางการศึกษา โดยต้องจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 หรือเทียบเท่า

3) เอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ใบเปลี่ยนชื่อ นามสกุล พร้อมสำเนา 1 ชุด (ถ้ามี)

6. ในการสมัครเข้าเรียน และการเรียนในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดำเนินการ ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ

เมื่อโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเปิดรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หรือ 2 หรือ 3 ดังกล่าวข้างต้นแล้ว จะมีผลกระทบกับอัตรากำลังครูที่มีอยู่เดิม เพราะการที่จะให้โรงเรียนใดมีอัตรากำลังครูเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับการคำนวณดังต่อไปนี้

การคำนวณเกณฑ์มาตรฐานอัตรากำลังครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ [สปช.] ตามมติของคณะกรรมการข้าราชการครู [ก.ค.] ครั้งที่ 7/2538 เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2538 (สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก, 2538) ใช้สูตรในการคำนวณ แยกเป็น 3 สูตร ในการกำหนดอัตรากำลังข้าราชการครูแต่ละสูตร ถ้ามีทศนิยม 0.1 ขึ้นไป ปัดเป็นจำนวนเต็ม 1 ดังนี้

1. สูตรการคำนวณอัตรากำลังข้าราชการครู ระดับก่อนประถมศึกษา

$$\frac{\text{จำนวนห้องเรียน} \times (\text{จำนวน นร. : ห้องเรียน}) + \text{จำนวน นร. ในระดับนี้ทั้งหมด}}{\text{อัตราส่วนครู : นักเรียน}} = \text{จำนวนครูที่ต้องใช้}$$

อัตราส่วนครู : นักเรียน

23

=

2.2 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)

ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ก็ได้นำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่นเดียวกับโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา สำคัญของหลักสูตร มีดังนี้

2.2.1 ความมุ่งหวัง

- 1) ให้หลักสูตรเป็นต้นนำในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา รู้จักทำ รู้จักพัฒนางาน และมีค่านิยมที่ดี
- 2) ให้หลักสูตรส่งเสริมการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องและเกื้อกูลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคมของแต่ละท้องถิ่น
- 3) ให้หลักสูตรส่งเสริมผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ ให้สามารถจัดการศึกษาสนองความต้องการของนักเรียนผู้ปกครองและท้องถิ่นและส่งเสริมความถนัดความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคลถึงขีดสูงสุด ตามศักยภาพที่มีอยู่ (กรมวิชาการ, 2533)

2.2.2 หลักการ

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นมีหลักการดังนี้

- 1) เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเอง
- 2) เป็นการศึกษาทั่วไป เป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบสัมมาชีพหรือการศึกษาต่อ
- 3) เป็นการศึกษาที่สนองความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติ

2.2.3 จุดหมาย

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษามุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาต่อ ให้สามารถเลือกแนวทางที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะเป็นพลเมืองดี ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะเลือกและตัดสินใจประกอบสัมมาชีพ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มั่นใจในการปรับปรุงงานของตนเองและสังคม เสริมสร้างอนามัยชุมชนและครองชีวิตโดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อสังคม ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ
- 2) สามารถปฏิบัติตนในการรักษา และเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของตนเองและชุมชน
- 3) สามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน และเลือกแนวทางแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับข้อจำกัดต่าง ๆ
- 4) มีความภูมิใจในความเป็นไทยสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตน
- 5) มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างและปรับปรุงแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและชุมชน
- 6) มีเจตคติที่ดี ต่อสัมมาชีพทุกชนิดมีนิสัยรักการทำงานและมีความสามารถในการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจ ของตนเอง
- 7) มีทักษะพื้นฐานในการประกอบสัมมาชีพ มีความสามารถในการจัดการ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
- 8) เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในชุมชน สามารถเสนอแนวทางพัฒนาชุมชน ภูมิใจในการปฏิบัติตน ตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชนตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของตน

2.2.4 โครงสร้าง

1) วิชาบังคับ จำนวน 57 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ รายวิชาดังต่อไปนี้

(1) วิชาบังคับแกน จำนวน 39 หน่วยการเรียนรู้

ภาษาไทย	12	หน่วยการเรียนรู้
วิทยาศาสตร์	9	หน่วยการเรียนรู้
คณิตศาสตร์	6	หน่วยการเรียนรู้
สังคมศึกษา	6	หน่วยการเรียนรู้
พลานามัย	3	หน่วยการเรียนรู้
ศิลปศึกษา	3	หน่วยการเรียนรู้

(2) วิชาบังคับเลือก จำนวน 18 หน่วยการเรียนรู้

สังคมศึกษา	6	หน่วยการเรียนรู้
พลานามัย	6	หน่วยการเรียนรู้
การงาน	6	หน่วยการเรียนรู้

2) วิชาเลือกเสรี จำนวน 33 หน่วยการเรียนรู้ให้เลือกจากรายวิชาในกลุ่มวิชาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) กลุ่มวิชาภาษา

- ภาษาไทย
- ภาษาต่างประเทศ

(2) กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์

- วิทยาศาสตร์
- คณิตศาสตร์

(3) กลุ่มวิชาสังคมศึกษา

(4) กลุ่มวิชาพัฒนาบุคลิกภาพ

- พลานามัย
- ศิลปศึกษา

(5) กลุ่มวิชาการงานและพื้นฐาน

- อาชีพ

3) กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมต่อไปนี้

(1) กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ คือกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี หรือยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ จำนวน 1 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียนและ กิจกรรมอื่น ๆ อีก 1 คาบ ต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน

(2) กิจกรรมแนะแนว หรือกิจกรรมแก้ปัญหา หรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน 1 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน

(3) กิจกรรมอิสระของผู้เรียน จำนวน 2 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน

2.2.5 เวลาเรียน

(1) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นใช้เวลาเรียนประมาณ 3 ปี หรือ 6 ภาคเรียน

(2) ในปีการศึกษาหนึ่งให้แบ่งเป็นภาคเรียนปกติ 2 ภาค ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์และโรงเรียนอาจเปิดภาคฤดูร้อนได้อีกตามที่เห็นสมควร สำหรับภาคฤดูร้อนซึ่งมีเวลาเพียง 4 สัปดาห์ เวลาเรียนต่อสัปดาห์ ของรายวิชาที่เปิดสอนจะต้องเป็น 5 เท่าของภาคเรียนปกติ

(3) ในสัปดาห์หนึ่ง โรงเรียนต้องเปิดเรียนไม่น้อยกว่า 5 วัน วันละไม่น้อยกว่า 7 คาบ คาบละ 50 นาที รวมอย่างน้อย 35 คาบ

(4) ให้เรียนตามหลักสูตรอย่างน้อยสัปดาห์ละ 30 คาบ และให้โรงเรียนจัดให้ผู้เรียน ได้เข้าร่วมกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการโดยเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี หรือยุวกาชาดหรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นกิจกรรมบังคับ 1 คาบต่อสัปดาห์ และกิจกรรมแนะแนวหรือกิจกรรมแก้ปัญหา หรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ 1 คาบต่อสัปดาห์ นอกจากนี้ให้มีเวลาสำหรับให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมอิสระอีก 2 คาบต่อสัปดาห์

2.2.6 หน่วยการเรียนรู้

รายวิชาใดที่ใช้เวลาเรียน 2 คาบ/สัปดาห์/ภาคเรียน ให้มีหน่วยการเรียนรู้ 1 หน่วยการเรียนรู้ รายวิชาใดมีจำนวนคาบเรียนมากกว่าหรือน้อยกว่า 2 คาบ/สัปดาห์/ภาคเรียน ให้มีจำนวนหน่วยการเรียนรู้มากขึ้นหรือน้อยลงเป็นไปตามสัดส่วน

2.2.7 วิชาบังคับและวิชาเลือกเสรี

(1) ผู้เรียนจะต้องเรียนวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรี ตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างของหลักสูตรสำหรับภาษาต่างประเทศ นักเรียนจะเลือกเรียนได้เพียง 1 ภาษา

(2) การจัดทำรายวิชาบังคับเลือก และวิชาเลือกเสรี นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและการใช้แหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

2.2.8 การประเมินผลการเรียน

การประเมินผลการเรียนและการโอนผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

2.2.9 เกณฑ์การจบหลักสูตร

(1) ต้องเรียนวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรีตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างจำนวน 90 หน่วยการเรียนรู้ และทุกรายวิชาต้องได้รับการตัดสินผลการเรียน

(2) ต้องได้หน่วยการเรียนรู้วิชาบังคับแกน วิชาภาษาไทยและสังคมศึกษา

(3) ต้องได้หน่วยการเรียนรู้ทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 80 หน่วยการเรียนรู้

(4) ต้องเข้าร่วมกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ 2 กิจกรรม โดยให้เลือกกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี หรือกิจกรรมยุวกาชาดหรือกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นกิจกรรมบังคับ 1 คาบ/สัปดาห์และเลือกกิจกรรมอื่น ๆ อีก 1 คาบ/สัปดาห์ โดยแต่ละกิจกรรมต้องมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดที่จัดกิจกรรม ของแต่ละภาคเรียน และต้องผ่านจุดประสงค์สำคัญของกิจกรรมตามที่กำหนด

ตารางที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น (กรมวิชาการ, 2533)

กลุ่มวิชา	จำนวนคาบต่อสัปดาห์ต่อภาค								
	ม.1			ม.2			ม.3		
	บังคับ		เลือก	บังคับ		เลือก	บังคับ		เลือก
	แกน	เลือก		แกน	เลือก		แกน	เลือก	
1. ภาษา									
1.1 ภาษาไทย	4	—		4	—		4	—	
1.2 ภาษาต่างประเทศ	—	—		—	—		—	—	
2. วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์									
2.1 วิทยาศาสตร์	3	—		3	—		3	—	
2.2 คณิตศาสตร์	3	—		3	—		—	—	
3. สังคมศึกษา	2	2		2	2		2	2	
4. พัฒนาบุคลิกภาพ									
4.1 พลานามัย	1	2		1	2		1	2	
4.2 ศิลปศึกษา	1	—		1	—		1	—	
5. การงานและอาชีพ									
5.1 การงาน	—	2		—	2		—	2	
5.2 อาชีพ	—	—		—	—		—	—	
รวม	14	6	10	14	6	10	11	6	13
	30			30			30		

ตารางที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น (ต่อ)

กิจกรรม	จำนวนคาบต่อสัปดาห์ต่อภาค		
	ม. 1	ม. 2	ม. 3
1. กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ			
1.1 กิจกรรมรณรงค์เลือก – เนตรนารี หรือยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์	1	1	1
1.2 กิจกรรมอื่น ๆ	1	1	1
2. กิจกรรมแนะแนว หรือ กิจกรรมแก้ปัญหา หรือ กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้	1	1	1
3. กิจกรรมอิสระของผู้เรียน	2	2	2
รวม	5	5	5
รวมทั้งหมด	35	35	35

2.3 การบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษา

การเปิดสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ในโรงเรียนประถมศึกษา เป็นภาระงานใหม่ของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่เริ่มเปิดสอนในปีการศึกษา 2534 โรงเรียนยังขาดประสบการณ์จึงประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานค่อนข้างมาก ทั้งยังได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง จากกลุ่มบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ที่แสดงออกทางสื่อมวลชน การประชุมสัมมนา มีทั้งกลุ่มที่เห็นด้วย และกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย กลุ่มที่เห็นด้วยมีเหตุผลว่า (ดุสิต ปรึพูล, 2534)

- 1) เพื่อป้องกันเด็กเข้าสู่แรงงานก่อนวัยอันสมควร
- 2) เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดเพราะ โรงเรียนประถมศึกษากระจายอยู่เกือบทุกหมู่บ้านของประเทศ
- 3) เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา ให้กับผู้อยู่ท้องถิ่นห่างไกลได้มีโอกาสเรียนต่อระดับมัธยมศึกษา

ส่วนกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย มีเหตุผลว่า

- 1) โรงเรียนประถมศึกษายังไม่มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ที่จะจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา
- 2) ขณะนี้ยังไม่ถึงเวลา ที่จะขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปีเป็น 9 ปี

อย่างไรก็ตามหากได้รับการสนับสนุนที่ถูกต้อง ให้โรงเรียนได้ศึกษาหาความรู้ ทำความเข้าใจกับหลักสูตรให้มีความชัดเจนพร้อมทั้งได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ก็จะช่วยทำให้การทำงานเป็นไปด้วยความราบรื่นมากขึ้น ดังนี้

1. การจัดทำแผนการเรียน
2. การบริหารการจัดการเรียนการสอนภาระงานบริหารหลักสูตร
3. การวัดผลและการประเมินผลการเรียน
4. การนิเทศภายในโรงเรียน
5. การติดต่อประสานงาน

(1) การจัดทำแผนการเรียน

การจัดทำแผนการเรียนคือ การที่โรงเรียนดำเนินการจัดรายวิชาต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ และวางแผนการเรียนของตนได้ โดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา ในการเลือกเรียนรายวิชาต่าง ๆ มีขั้นตอนดำเนินการที่สำคัญ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการจัดทำแผน เช่น สภาพเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต ความต้องการของท้องถิ่น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของโรงเรียน การสนับสนุนของท้องถิ่นและศักยภาพของโรงเรียน

ขั้นที่ 2 การกำหนดรายวิชา และกิจกรรมที่โรงเรียนเปิดสอนในแต่ละภาคเรียน ในขั้นนี้ โรงเรียนจะต้องดำเนินการ กำหนดรายวิชาและกิจกรรมที่โรงเรียนเปิดสอนขึ้น ควรกำหนดเป็นแผนทั้ง 6 ภาคเรียน

รายวิชาที่หลักสูตรเปิดโอกาสให้โรงเรียนกำหนด หรือเลือกเปิดสอนได้ คือ วิชาบังคับเลือก และวิชาเลือกเสรี ส่วนวิชาบังคับแก่นั้น โรงเรียนจะต้องเปิดสอนรายวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตรกำหนด อย่างไรก็ตามวิชาบังคับเลือกนั้น หลักสูตรได้เสนอรายวิชา ที่โรงเรียนควรเปิดสอนตามความเหมาะสมในแต่ละภาคเรียนวิชาที่หลักสูตรเปิดโอกาสให้โรงเรียนพิจารณาคัดเลือกตามความเหมาะสมกับข้อมูลพื้นฐาน หรือสภาพท้องถิ่น คือวิชาเลือกเสรี ดังนั้น ภาระสำคัญของโรงเรียนในขั้นตอนนี้ คือ คัดเลือกรายวิชา ที่เหมาะสมกับข้อมูลที่ได้ศึกษาในขั้นตอนแรกมาเปิดสอน

การกำหนดว่าโรงเรียนจะเปิดให้มีกิจกรรมใดบ้างนั้น ส่วนหนึ่งโรงเรียนต้องกำหนดหลังจากสำรวจความสนใจของนักเรียนแล้ว กิจกรรมที่โรงเรียนสามารถกำหนดได้ล่วงหน้า คือ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารียุวกาชาดและผู้นำเพ็ญประโยชน์ บางโรงเรียนอาจพิจารณาคัดเลือกและนำเสนอกิจกรรมอื่น ๆ หรือตัวอย่างกิจกรรมอิสระ ให้นักเรียนเลือกก็ได้

หลังจากพิจารณาคัดเลือกรายวิชาและกิจกรรมแล้ว โรงเรียนนำเสนอให้นักเรียนทราบว่าโรงเรียนได้เปิดสอนรายวิชาและกิจกรรมใดบ้างในภาคเรียนใด ชื่อรายวิชาและกิจกรรมเหล่านี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความจำเป็น

ขั้นตอนที่ 3 การให้นักเรียนเลือกแผนการเรียนการดำเนินงานขั้นตอนนี้มีความสำคัญมาก เพราะแผนการเรียนก็คือ แผนหรือรายวิชาและกิจกรรมที่นักเรียนเลือกเรียน ดังนั้น โรงเรียนจึงต้องอำนวยความสะดวกให้นักเรียนสามารถเลือกรายวิชา และกิจกรรมได้เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของตน

วิธีดำเนินการเพื่อให้นักเรียน สามารถเลือกแผนการเรียนได้อย่างเหมาะสมนั้น โรงเรียนจะต้องนำเสนอข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้ประกอบการตัดสินใจให้นักเรียน โดยยึดหลักการที่ต้องการให้นักเรียนเลือกรายวิชา และกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ข้อมูลที่สำคัญที่นักเรียนควรทราบมี 2 ประการ คือ ประการแรก รายวิชาและกิจกรรมที่โรงเรียนเปิดสอนในแต่ละภาคเรียน ประเภทของแผนการเรียนและความสัมพันธ์ระหว่างแผนการเรียนแต่ละประเภทกับความถนัดความสนใจของนักเรียน และประการที่สอง ซึ่งได้แก่ แผนการเรียนสำหรับนักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อสายสามัญ แผนการเรียนสำหรับนักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อสายอาชีพ และแผนการเรียนสำหรับนักเรียนที่ต้องการประกอบอาชีพ หลังจากจบการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3

ขั้นตอนที่ 4 การปรับเปลี่ยนแผนการเรียน เนื่องจากแผนการเรียนเป็นรายวิชาที่นักเรียนเลือกเรียนตามความถนัด และความสนใจของตนเอง ดังนั้นหลังจากเรียนระยะหนึ่ง หากนักเรียนพบว่า ตนเองไม่มีความถนัดหรือไม่ค่อยสนใจในแผนการเรียนที่ตนเรียนอยู่ นักเรียนย่อมสามารถปรับเปลี่ยนแผนการเรียนของตนเองได้ ทั้งจากแผนการเรียนที่มุ่งศึกษาต่อไปเรียนแผนการเรียนที่มุ่งประกอบอาชีพ และจากแผนการเรียนที่มุ่งประกอบอาชีพ ไปเรียนแผนการเรียนที่มุ่งศึกษาต่อ การปรับเปลี่ยนแผนการเรียน ดำเนินการได้โดยเปลี่ยนแปลงรายวิชาเลือกเสรี ทั้งนี้เพราะ รายวิชาที่แสดงถึงลักษณะของแผนการเรียนประเภทต่าง ๆ ก็คือ รายวิชาในวิชาเลือกเสรี เช่น แผนการเรียนที่มุ่งศึกษาต่อสายสามัญในวิชาเลือกเสรี นักเรียนจะเรียนรายวิชาสามัญเป็นส่วนใหญ่ เมื่อต้องการปรับเปลี่ยนไปเป็นแผนการเรียนที่มุ่งประกอบอาชีพ นักเรียนจะต้องเลือกเรียนรายวิชาอาชีพ แทนรายวิชาสามัญในวิชาเลือกเสรี

โรงเรียนจะแนะนำให้นักเรียน ปรับเปลี่ยนแผนการเรียนก่อนภาคเรียนที่ 2 ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้งนี้เพราะแผนการเรียนบางประเภท นักเรียนจะต้องเรียนรายวิชาที่ต่อเนื่องกัน 2-3 ภาคเรียน จึงจะสามารถเรียนรายวิชาได้ครบสมบูรณ์ ตามลักษณะของแผนการเรียนนั้น ๆ

หลังจากนักเรียนเลือกรายวิชาต่าง ๆ จากแผนการเรียนแล้ว โรงเรียนจะต้องจัดทำตารางสอน ซึ่งเป็นการจัดวางตัวบุคลากรให้เหมาะสม ในการสอนประจำชั้นหรือประจำรายวิชาตามแผนการเรียน ที่กำหนดให้สัมพันธ์กับการบรรจุจำนวนคาบเรียน เวลาสอน ในระดับชั้นต่าง ๆ โดยจะต้องจัดให้ไม่ซ้ำซ้อนกัน และจะต้องจัดทำให้เสร็จเรียบร้อยก่อนโรงเรียนเปิดทำการสอน ทั้งตารางสอนรวม ตารางสอนรายห้องเรียน และตารางสอนของครูรายบุคคล

(2) การบริหารงานวางแผนการสอนภาระงานบริหารหลักสูตร

เมื่อโรงเรียนจัดทำแผนการเรียนได้แล้วกระบวนการที่จะต้องจัดทำต่อไป คือ การขยายรายละเอียดของหลักสูตรรายวิชาในแผนการเรียนไปสู่ภาคปฏิบัติ โดยกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อ / อุปกรณ์การสอนและการวัดประเมินผล ให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในเวลาที่กำหนด โดยคำนึงถึงจุดหมายของหลักสูตร ลักษณะของผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียนและท้องถิ่น การวางแผนทำงาน ในส่วนนี้คือการวางแผนการสอน

การวางแผนการสอน เป็นภาระโดยตรงของครูผู้สอนโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกอย่างเต็มที่ เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถปฏิบัติงานดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีขั้นตอนในการบริหารงาน การวางแผนการสอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการก่อนการวางแผนการสอน ผู้บริหารเตรียมครูที่จะมอบหมายให้รับผิดชอบการสอนแต่ละวิชา โดยคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ และความสนใจของครูแต่ละคน แล้วพิจารณาให้ครู เกิดความตระหนักในความสำคัญของการวางแผนการสอน ที่จะนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุผล ตามจุดหมายของหลักสูตร

ขั้นที่ 2 การวางแผนการสอน ผู้บริหารให้การสนับสนุนและส่งเสริมปัจจัย
วิธีการจัดทำ และตรวจสอบแผนการสอนก่อนนำไปใช้

ขั้นที่ 3 การติดตามบำรุงขวัญและพัฒนางาน ผู้บริหารจะต้องติดตาม
บำรุงขวัญและพัฒนางาน ขณะที่ครูผู้สอนนำแผนการสอนไปใช้และมีการประเมินผล
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่จัดขึ้นว่า ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้
ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในแผนการสอนหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นการ
ประเมินคุณภาพของแผนการสอน ซึ่งผู้บริหารติดตามผลได้โดยการสังเกต การ
สอบถาม ฯลฯ และเมื่อทราบผลแล้ว ไม่ว่าผลงานจะออกมาในระดับที่น่าพึงพอใจ
หรือไม่ก็ตาม ผู้บริหารควรเสริมสร้างบำรุงขวัญและกำลังใจในลักษณะต่าง ๆ

ภาระงานบริหารหลักสูตร ที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ผู้บริหารโรงเรียน
จะต้องดำเนินการ คือ การบริหารการจัดการเรียนการสอน หรือการกระตุ้น
เสนอแนะส่งเสริมให้ครูดำเนินการดังนี้

1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ถูกต้องตามหลักการสอน และแนว
การดำเนินการของหลักสูตร
2. ใช้วิธีสอนและจัดการสอนซ่อมเสริมให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา
3. พัฒนาและใช้สื่อการเรียนการสอน

วิธีการสำคัญในการบริหารการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร มีดังนี้

- ก) พิจารณาว่าจะบริหารงานในส่วนใด อย่างไร ตามภาระงาน 3 ข้อ
ข้างต้นโดยศึกษาข้อมูลจากหลักสูตร และหลักการจัดการเรียนการสอนมาประกอบ
- ข) พิจารณาว่าครูได้ปฏิบัติงานในภาระงาน ที่รับผิดชอบ ได้ถูกต้อง
เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร โดยศึกษาข้อมูลเหล่านี้จากแผนการสอน การสังเกต
การสอนหรือพูดคุยกับครู
- ค) พิจารณาผล วิธีการกระตุ้น เสนอแนะ หรือการส่งเสริมที่เหมาะสม
เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

(3) การวัดผลและประเมินผลการเรียน

การวัดผลและประเมินผลการเรียน เป็นขั้นตอนหนึ่งของการจัดการเรียน การสอนเป็นการตรวจสอบว่า นักเรียนได้พัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายทางการเรียน ที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด ดังนั้น การวัดผลและการประเมินผล จึงเป็นภาระ ของผู้บริหารโรงเรียน ควรตระหนักในความสำคัญ และความจำเป็นและควร บริหารงานนี้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารงานวัดผล และการประเมินผลของผู้บริหารโรงเรียน ตาม หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ควร คำนึงถึงหลักสำคัญ 3 ประการคือ

ก) การปฏิบัติต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ตลอดระยะเวลาของการเรียน การสอน โดยคำนึงถึงหลักการและวิธีการวัดผลและประเมินผลที่ถูกต้อง

ข) การปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ โดยต้องประเมินผลการ เรียนการสอน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) พ.ศ. 2533

ค) ปฏิบัติตามระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และคำชี้แจงที่เกี่ยวข้อง

(4) การนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การร่วมมือกับผู้บริหารและ บุคลากรในโรงเรียนในการดำเนินการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาการจัดการเรียน การสอนของครูเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนที่ดี ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนสูงขึ้น ในการนิเทศภายในโรงเรียน จะถือว่าได้ผล หรือประสบ ความสำเร็จก็ต่อเมื่อ การนิเทศนั้น ทำให้ครูมีสภาพหรือครูปฏิบัติได้ในสิ่งต่อไปนี้

1. ครูตระหนักถึงความสำคัญ ของการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนใน ทุก ๆ ด้านและครูต้องมีความเชื่อว่า นักเรียนสามารถพัฒนาได้ทุกคน

2. ครูรู้จักที่จะพัฒนา รู้ว่านักเรียนแต่ละคน และนักเรียนทั้งชั้นยัง อ่อนจุดใด และต้องพัฒนาด้านใด ซึ่งครูจะทราบได้จากการวิเคราะห์ผลการเรียน ของนักเรียนทุกด้านเป็นรายคน และรายกลุ่ม

3. ครูต้องมีความรู้ความสามารถ ในการแสวงหากิจกรรมหรือ กระบวนการพัฒนานักเรียนได้อย่างเหมาะสม ทั้งในการพัฒนาด้านความรู้ ความคิด ทักษะกระบวนการ และค่านิยม

4. ครูได้แสดงพฤติกรรมสำคัญในการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนานักเรียน โดยมุ่งให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ จนเกิดความรู้ ความคิด ทักษะและค่านิยมต่าง ๆ

5. ครูตรวจสอบความก้าวหน้า หรือ ประเมินนักเรียนว่าได้เกิดการ พัฒนาจริงหรือไม่ หากมีข้อบกพร่อง ครูจะต้องแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน

6. ครูภูมิใจในการพัฒนาของนักเรียน ซึ่งเป็นผลงานของตนเอง โดย ที่ความภูมิใจนี้ จะทำให้ครูได้ปฏิบัติงานต่อไป โดยใช้ผลสำเร็จของงานเป็นตัว เสริมแรง ไม่ต้องอาศัยการเสริมแรงจากบุคลากรภายนอก

การนิเทศภายในโรงเรียน ผู้ที่ทำหน้าที่นี้เทศภายในอาจเป็นผู้บริหาร โรงเรียน หรือครูผู้สอนบางท่านร่วมกับผู้บริหาร หรือคณะครูทั้งหมดร่วมกันนิเทศ กันเอง ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้นำ และจัดระบบการนิเทศภายใน โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนจะสัมพันธ์กับการนิเทศจากภายนอก โรงเรียนตามระบบการนิเทศ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ โดยผู้นิเทศภายในโรงเรียน (ผู้บริหารหรือครูอื่น ๆ) ต้องเข้าไปร่วม กันวางแผนและช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด ส่วนผู้นิเทศภายนอก (ผู้บริหารสำนักงาน ศึกษาพิเศษ นักวิชาการ) จะทำหน้าที่สนับสนุน กระตุ้น ให้เกิดการนิเทศภายใน รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนในด้านวิชาการและแหล่งวิทยาการ ให้แก่โรงเรียนเพื่อให้งานนิเทศภายในโรงเรียนบรรลุถึงสภาพความสำเร็จที่ต้องการ

(5) การจัดกิจกรรมสนับสนุนการบริหารหลักสูตร

โรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะต้องมุ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ให้บรรลุผลแล้ว ยังจะต้องจัดกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการบริหารหลักสูตรให้เป็นไปตามเจตนารมณ์อีกด้วย กิจกรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับ ภาระในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งนอกเหนือจากงานวิชาการแล้ว ยังมีงานด้านอาคารสถานที่ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งงานต่าง ๆ เหล่านี้หากโรงเรียนจัดได้อย่างสม่ำเสมอ จะมีส่วนช่วยส่งเสริมให้การบริหารหลักสูตรมีระดับความสำเร็จสูงขึ้น

ถึงแม้ว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จะต้องยึดภาระงานทั้ง 6 งาน ดังกล่าวข้างต้นก็ตาม แต่ในการบริหารงานจำเป็นต้องใช้รูปแบบที่แตกต่างไปจากโรงเรียนทั่วไปที่เปิดทำการสอนระดับประถมศึกษาอยู่บ้าง ทั้งนี้ เพื่อให้สนองต่อการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นภาระงานใหม่ ที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบเพิ่มเติมเข้ามา ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ รับนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการ มาดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตามในการจัดการเรียนการสอน หรือการบริหารงานตามหลักสูตร มีความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องคำนึงถึงปัจจัย และกิจกรรมสนับสนุนตามภาระงานดังกล่าวข้างต้น กิจกรรมที่โรงเรียนควรพิจารณาไปปฏิบัติ ได้แก่

1. การประชาสัมพันธ์ เช่น การประชุม การจัดป้ายโฆษณา การใช้เสียงตามสาย

2. การรับนักเรียน การรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนต้องมีการปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา พ.ศ. 2524

3. การปฐมนิเทศ ในการจัดการปฐมนิเทศนักเรียน และผู้ปกครอง โรงเรียนอาจใช้กิจกรรมหลาย ๆ อย่างประกอบกัน เช่นการบรรยายประกอบสื่อ การจัดนิทรรศการแสดงการดำเนินงานของโรงเรียน และการแสดงประกอบคำบรรยาย ฯลฯ เพื่อให้ผู้ปกครองและนักเรียนรู้จักเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน

4. การแก้ปัญหาให้นักเรียนขาดเรียน ปัญหาที่นักเรียนขาดเรียนเป็นปัญหาใหญ่ที่ส่งผลต่อการเลื่อนชั้น และผลการเรียนของนักเรียนทั้งโรงเรียน จึงควรวางแผนเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาได้อย่างจริงจัง ซึ่งโรงเรียนอาจดำเนินการโดยการค้นหาสาเหตุ แล้วหาทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ โดยการแนะแนว

5. การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานเป็นกิจกรรมสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องพิจารณาจัดให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสนใจ ความถนัดและความชำนาญพิเศษเฉพาะทางของบุคลากรแต่ละคน ในการเปิดสอนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ควรมีครูผู้สอนที่มีความถนัดเป็นรายวิชา โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ศิลปะหรือรายวิชาเฉพาะอื่น ๆ

6. การพัฒนาบุคลากรที่ทำการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น ทั้งนี้ เพราะการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาเป็นเรื่องใหม่ โรงเรียนจะต้องดำเนินการพัฒนาบุคลากรให้พร้อมให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับแนวปฏิบัติตามหลักสูตรจะทำให้การดำเนินงานเป็นที่เชื่อถือ และเกิดความศรัทธาแก่ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องมากขึ้น การพัฒนาบุคลากรสามารถทำได้หลายวิธี เช่น ประชุมอบรม สัมมนา หรือ ศึกษาดูงาน

7. การจัดห้องพิเศษ โรงเรียนควรจัดให้มีห้องพิเศษเพื่อให้ให้นักเรียนได้มีการศึกษาค้นคว้า ทดลอง และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจได้สะดวก

(6) การติดต่อประสานงาน

การขอรับความสนับสนุนจากชุมชน ท้องถิ่นมีความสำคัญในการสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีทรัพยากรบางอย่างที่จะช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียน เช่น สถานที่ประกอบการ วิทยากรท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้าน ตลอดจนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และแรงงานจากชุมชน

2.4 สาระสำคัญของหลักสูตรในกลุ่มวิชาการงานและอาชีพ

โครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ประกอบด้วย 5 กลุ่มวิชา กลุ่มวิชาการงานและอาชีพเป็นกลุ่มวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญและมีลักษณะเด่น ที่เอื้อต่อนักเรียนในชั้นบท เพราะกลุ่มวิชานี้มุ่งให้นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รู้จักการทำงานและรู้จักกระบวนการจัดการ

กลุ่มวิชาการงานและอาชีพ แบ่งออกเป็น 2 วิชาคือ วิชาการงานซึ่งเป็นวิชาบังคับเลือก มีเวลาเรียนสัปดาห์ละ 2 คาบ/ภาคเรียน และวิชาอาชีพที่เป็นวิชาเลือกเสรีซึ่ง ตามหลักสูตรสามารถเลือกเรียนได้ถึง สัปดาห์ละ 10 คาบต่อภาคเรียน ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 และสัปดาห์ละ 13 คาบต่อภาคเรียน ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เมื่อพิจารณารายละเอียดของหลักสูตรพบว่า วิชาการงาน ประกอบด้วย 5 รายวิชา คือ (1)งานบ้าน (2)การจัดการในบ้าน (3)งานช่างพื้นฐาน (4)งานเกษตรพื้นฐาน (5)งานผลิตภัณฑ์จากวัสดุท้องถิ่น และยังมีโครงการที่ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติตามความถนัด ความสนใจและความต้องการอีก 2 รายวิชา จุดประสงค์สำคัญของวิชาการงานคือ เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นเกี่ยวกับความเป็นอยู่ในชีวิตปัจจุบัน ให้ปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามกระบวนการทำงาน และเพื่อให้มีนิสัยรักการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และสามารถพึ่งตนเองได้

วิชาอาชีพ ประกอบด้วย 4 กลุ่มงานได้แก่ กลุ่มงานผลิต กลุ่มงานบริการ และกลุ่มงานเสริมงานผลิตและงานบริการ และกลุ่มปฏิบัติอาชีพอิสระระหว่างเรียน จุดประสงค์สำคัญของวิชาอาชีพคือ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักของวิชาอาชีพ มีความสามารถและทักษะอาชีพ มีเจตคติที่ดีและมีคุณธรรมในการประกอบอาชีพ ตลอดจนความสามารถในการจัดธุรกิจ

ตารางที่ 2 รายวิชากลุ่มการทำงานและอาชีพ

วิชาการงาน	วิชาอาชีพ
ประกอบด้วย 5 รายวิชา คือ	ประกอบด้วย 4 กลุ่มงาน คือ
1. งานบ้าน	1. กลุ่มงานผลิต
2. การจัดการในบ้าน	2. กลุ่มงานบริการ
3. งานช่างพื้นฐาน	3. กลุ่มงานเสริมงานผลิต
4. งานเกษตรพื้นฐาน	และงานบริการ
5. งานผลิตภัณฑ์จากวัสดุท้องถิ่น	4. กลุ่มปฏิบัติอาชีพอิสระระหว่างเรียน

ตารางที่ 3 จุดประสงค์สำคัญของกลุ่มวิชาการงานและอาชีพ

วิชาการงาน	วิชาอาชีพ
เป็นกลุ่มวิชาบังคับเลือก จุดประสงค์สำคัญ คือ	เป็นกลุ่มวิชาเลือกเสรี จุดประสงค์สำคัญ คือ
1. เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นเกี่ยวกับความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน ให้ปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามกระบวนการทำงาน และเพื่อให้มีนิสัยรักการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และสามารถพึ่งตนเองได้	1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจของหลักการวิชาชีพ มีเจตคติที่ดี มีคุณธรรมในการประกอบอาชีพ ตลอดจนความสามารถในการจัดธุรกิจ

2.4.1 จุดประสงค์และโครงสร้างกลุ่มวิชาอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จุดประสงค์

- 1) เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ในหลักของวิชาอาชีพพอที่จะนำไปปรับปรุงการดำรงชีวิต
- 2) เพื่อให้มีความสามารถและทักษะในอาชีพเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพตามควรแก่วัย
- 3) เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ และมีคุณธรรมในการประกอบอาชีพ
- 4) เพื่อให้มีความสามารถในการจัดการ การตลาด และการร่วมมือในการประกอบกิจการหรือธุรกิจ

โครงสร้าง

รายวิชาอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่กรมวิชาการประกาศใช้ทั้งหมด จำนวน 292 รายวิชา จัดแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มวิชา คือ (กรมวิชาการ, 2537)

1. กลุ่มงานผลิต
2. กลุ่มงานบริการ
3. กลุ่มงานเสริมงานผลิตและงานบริการ
4. กลุ่มงานอาชีพอิสระระหว่างเรียน

2.4.2 รายวิชาอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

กลุ่มที่ 1 งานผลิต

ช 011	การปลูกพืชผักสวนครัว	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 012	การปลูกพืชผักทั่วไป	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 013	การปลูกไม้ตัดดอก	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 014	การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 015	การปลูกไม้ประดับ	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 016	การทำไม้ตัดและไม้แคระ	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 017	การผลิตหญ้าสนาม	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 018	การปลูกไม้ผลประเภทล้มลุก	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 019	การปลูกไม้ผลเศรษฐกิจทั่วไป	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

ช 01 <u>10</u>	การปลูกพืชสมุนไพร	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 01 <u>11</u>	การปลูกข้าว	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01 <u>12</u>	การปลูกพืชไร่เศรษฐกิจ	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 01 <u>13</u>	การปลูกพืชอาหารสัตว์	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 01 <u>14</u>	การผลิตเมล็ดพันธุ์พืช	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01 <u>15</u>	การผลิตกล้าไม้	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 01 <u>16</u>	การผลิตพันธุ์ไม้	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 01 <u>17</u>	การผลิตเชื้อเห็ด	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01 <u>18</u>	การเพาะเห็ดอย่างง่าย	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 01 <u>19</u>	การเพาะเห็ดด้วยวัสดุผสม	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01 <u>20</u>	การเพาะเห็ดด้วยเทคโนโลยี	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01 <u>21</u>	การเลี้ยงไก่พื้นเมือง	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01 <u>22</u>	การเลี้ยงไก่ไข่	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01 <u>23</u>	การเลี้ยงไก่เนื้อ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01 <u>24</u>	การเลี้ยงไก่ประเภทสวยงาม	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01 <u>25</u>	การเลี้ยงเป็ด	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01 <u>26</u>	การเลี้ยงสัตว์ปีกเฉพาะอย่าง	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 01 <u>27</u>	การผลิตลูกสัตว์ปีก	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01 <u>28</u>	การเลี้ยงสุกรขุน	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 01 <u>29</u>	การผลิตลูกสุกร	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01 <u>30</u>	การเลี้ยงกระต่าย	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้

ช 0131	การเลี้ยงแพะ	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0132	การเลี้ยงแกะ	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0133	การเลี้ยงกระบือ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0134	การเลี้ยงโคเนื้อ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0135	การเลี้ยงโคขุน	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0136	การเลี้ยงปลาน้ำจืด	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0137	การเลี้ยงปลาทะเล	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0138	การเพาะเลี้ยงลูกปลา	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0139	การเพาะเลี้ยงปลาสวยงาม	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0140	การเลี้ยงปลาสวยงาม	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0141	การเพาะเลี้ยงลูกกุ้ง	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0142	การเลี้ยงกุ้งน้ำจืด	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0143	การเลี้ยงกุ้งทะเล	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0144	การเลี้ยงหอย	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0145	การเลี้ยงปูทะเล	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0146	การเลี้ยงสัตว์ที่เป็นอาหาร	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
	ในท้องถิ่น	
ช 0147	การเลี้ยงสัตว์เฉพาะอย่าง	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0148	การปลูกหม่อนและเลี้ยงไหม	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0149	การผสมดินปลูก	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0150	การกรีดยางและทำยางแผ่น	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

ช 0151	การผลิตอาหารสัตว์น้ำ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0152	ช่างอาหารไทย	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0153	ช่างอาหารอบ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0154	ช่างอาหารพื้นเมือง	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0155	ช่างขนมไทย	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0156	ช่างอาหารนานาชาติ	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0157	การผลิตเครื่องดื่ม	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0158	ช่างถนอมอาหาร	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0159	ช่างร้อยมาลัย	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0160	ช่างดอกไม้ประดิษฐ์	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0161	ช่างประดิษฐ์ของชำร่วย	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0162	ช่างเครื่องหอม	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0163	ช่างประดิษฐ์ตุ๊กตา	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0164	ช่างเย็บย៉ามและกระเป๋า	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0165	ช่างทำเครื่องนอน	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0166	ช่างทำหมวก	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0167	ช่างถักนิตติ้งด้วยมือ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0168	ช่างถักนิตติ้งด้วยเครื่องจักร	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0169	ช่างถักโครเชต์	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0170	ช่างผลิตภัณฑ์โลหะแผ่น	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0171	ช่างผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0172	ช่างเขียนภาพทิวทัศน์	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0173	ช่างเขียนภาพการ์ตูน	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0174	ช่างเขียนภาพล้อ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0175	ช่างเขียนภาพสัตว์	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0176	ช่างเขียนภาพประกอบ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0177	ช่างเขียนภาพหุ่นนิ่ง	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้

ช 0178	ช่างเขียนภาพดอกไม้	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0179	ช่างเขียนสีวาดลายบนผลิตภัณฑ์4	คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0180	ช่างสลักหินแบบลอยตัว	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0181	ช่างสลักหินแบบนูนต่ำ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0182	ช่างสลักหินแบบนูนสูง	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0183	ช่างแกะสลักหินอ่อน	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0184	ช่างกลึงผลิตภัณฑ์หินอ่อน	8 คาบ/สัปดาห์/ภาค	4 หน่วยการเรียนรู้
ช 0185	ช่างแกะสลักของอ่อน	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0186	ช่างแกะสลักของแข็ง	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0187	ช่างแกะสลักไม้	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0188	ช่างประดิษฐ์สิ่งจำลอง	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0189	ช่างทำแม่พิมพ์	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0190	ช่างหล่อผลิตภัณฑ์	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0191	ช่างหล่อเทียน	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0192	ช่างทำอิฐ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0193	ช่างเครื่องปั้นดินเผา อุณหภูมิต่ำ 1	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0194	ช่างเครื่องปั้นดินเผา อุณหภูมิต่ำ 2	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0195	ช่างเครื่องปั้นดินเผา อุณหภูมิกลาง	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0196	ช่างเครื่องปั้นดินเผาอุณหภูมิสูง4	คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0197	ช่างทำแม่พิมพ์เครื่องปั้นดินเผา4	คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0198	ช่างผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0199	ช่างผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01100	ช่างทำเครื่องประดับโลหะ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้

ช 01101	ช่างตีเหล็ก	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01102	ช่างเครื่องถม	8 คาบ/สัปดาห์/ภาค	4 หน่วยการเรียนรู้
ช 01103	ช่างผลิตภัณฑ์เครื่องเงิน	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01104	ช่างเครื่องเงินรูปพรรณ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01105	ช่างเจียรระไนพลอย	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01106	ช่างทอผ้าด้วยกี่ 1	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01107	ช่างทอผ้าด้วยกี่ 2	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01108	ช่างทอผ้าด้วยกี่กระตุก 1	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01109	ช่างทอผ้าด้วยกี่กระตุก 2	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01110	ช่างทอเสื่อ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01111	ช่างทอพรม	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01112	ช่างผลิตภัณฑ์ย่านลิเภา	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01113	ช่างผลิตภัณฑ์จากวัสดุท้องถิ่น	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01114	ช่างทำกระดาษ	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ช 01115	ช่างทำผลิตภัณฑ์ด้วยการดาษสา	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01116	ช่างทำหัวโขน 1	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01117	ช่างทำหัวโขน 2	8 คาบ/สัปดาห์/ภาค	4 หน่วยการเรียนรู้
ช 01118	ช่างทำหุ่นกระดาษ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01119	ช่างผลิตภัณฑ์กระดาษด้วยการสาน	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01120	ช่างผลิตภัณฑ์กระดาษ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01121	ช่างทำร่มกระดาษ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01122	ช่างทำเครื่องเขิน	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01123	ช่างทำกระบี่	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01124	ช่างทำรองเท้า	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้

ช 01125	ช่างผลิตภัณฑ์หนังหรือสิ่ง เทียมหนังแปดเตล็ด	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 01126	ช่างทำหนังตะลุง	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 01127	ช่างทำหุ่นกระบอก	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

กลุ่มที่ 2 งานบริการ

ช 021	การบริการงานเกษตร	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 022	การผลิตก๊าซชีวภาพ	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 023	ช่างเสื้อผ้าสตรีเบื้องต้น	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 024	ช่างเสื้อผ้าสตรี	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 025	ช่างเสื้อผ้าชายเบื้องต้น	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 026	ช่างเสื้อผ้าชาย	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 027	ช่างเสื้อผ้าพื้นเมือง	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 028	ช่างเสื้อผ้าและของใช้ เด็กอ่อน	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 029	ช่างเสื้อผ้าเด็ก	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0210	ช่างออกแบบเสื้อผ้า	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0211	ช่างตัดผมชายเบื้องต้น	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0212	ช่างแต่งผมชาย	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0213	ช่างเสริมสวยเบื้องต้น	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0214	ช่างเสริมสวย	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0215	การประกอบอาหารและการ บริการอาหาร	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0216	ช่างดอกไม้สด	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0217	ช่างแกะสลักและตกแต่ง อาหาร	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0218	ช่างทำผ้ามาวน	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ช 0219	ช่างปักด้วยมือ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0220	ช่างปักด้วยจักร	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0221	ช่างปักกริด	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0222	การรักษาความสะอาด	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0223	สหกรณ์ร้านค้า	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 0224	หลักการขายเบื้องต้น	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 0225	งานพิมพ์ดีดภาษาไทย 1	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0226	งานพิมพ์ดีดภาษาไทย 2	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0227	งานพิมพ์ดีดภาษาไทย 3	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0228	งานพิมพ์ดีดภาษาอังกฤษ 1	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0229	งานพิมพ์ดีดภาษาอังกฤษ 2	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0230	งานเครื่องใช้สำนักงาน	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 0231	งานสำนักงาน	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 0232	งานเลขานุการ	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 0233	งานขายผลิตภัณฑ์	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0234	งานขายบริการ	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 0235	งานควบคุมสินค้าคงคลังของ ร้านค้าปลีก	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0236	งานบริการส่วนหน้าโรงแรม	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0237	งานบริการอาหารและ เครื่องดื่ม	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0238	งานแม่บ้านโรงแรม	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0239	งานส่วนหน้าในสถานพยาบาล	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 0240	งานบริการท่องเที่ยว	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0241	งานบริการขนส่ง	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 0242	งานโฆษณา	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 0243	งานประชาสัมพันธ์	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้

ช 0244	งานขายประกันชีวิต	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 0245	งานห้องสมุด 1	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0246	งานห้องสมุด 2	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0247	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0248	ตารางการทำงานและการประยุกต์ขั้นต้น	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0249	การจัดการฐานข้อมูลเบื้องต้น	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0250	หลักการเขียนโปรแกรม	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0251	ช่างบริการบำรุงรักษารถยนต์	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0252	ช่างซ่อมรถจักรยานยนต์	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0253	ช่างท่อไอเสีย	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0254	ช่างปะยางรถยนต์และจักรยานยนต์	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0255	ช่างตั้งศูนย์และถ่วงล้อรถยนต์	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0256	ช่างเดินสายไฟฟ้าในรถยนต์	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0257	ช่างพ่นสีรถยนต์	6 คาบ/สัปดาห์/ภาค 3 หน่วยการเรียนรู้
ช 0258	ช่างซ่อมอุปกรณ์ตัวถังรถยนต์	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0259	ช่างสีโลหะ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0260	ช่างเคลือบโลหะด้วยพลาสติก	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0261	ช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0262	ช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0263	ช่างซ่อมพัดลม	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0264	ช่างซ่อมตู้เย็น	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0265	ช่างซ่อมเครื่องปรับอากาศ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0266	ช่างซ่อมเครื่องรับวิทยุ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

ช 0267	ช่างเครื่องเสียง	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0268	ช่างซ่อมเครื่องรับโทรทัศน์ ขาว-ดำ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0269	ช่างซ่อมเครื่องรับโทรทัศน์สี	6 คาบ/สัปดาห์/ภาค	3 หน่วยการเรียนรู้
ช 0270	ช่างซ่อมเครื่องเล่นเทป โทรทัศน์	6 คาบ/สัปดาห์/ภาค	3 หน่วยการเรียนรู้
ช 0271	ช่างซ่อมเครื่องกำเนิดไฟฟ้า และมอเตอร์สตาร์ท	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0272	ช่างซ่อมมอเตอร์เฟสเดียว	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0273	ช่างซ่อมมอเตอร์สามเฟส	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0274	ช่างท่อและสุขภัณฑ์	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0275	ช่างสี	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0276	ช่างปูน	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0277	ช่างผลิตภัณฑ์หินล้างหินขัด	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0278	ช่างปูกระเบื้อง	6 คาบ/สัปดาห์/ภาค	3 หน่วยการเรียนรู้
ช 0279	ช่างไม้เครื่องเรือน	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0280	ช่างซ่อมรถจักรยาน	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0281	ช่างเขียนภาพคนเหมือนด้วย ดินสอ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0282	ช่างเขียนภาพคนเหมือนด้วย ปากกา	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0283	ช่างเขียนภาพคนเหมือนด้วย สีชอล์ก	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0284	ช่างเขียนภาพคนเหมือนด้วย สีน้ำมัน	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0285	ช่างเขียนภาพโฆษณา	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0286	ช่างเขียนตัวอักษร	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้

ช 0287	ช่างทำป้ายอักษร	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0288	ช่างเขียนลายอักษรไทย 1	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0289	ช่างเขียนลายอักษรไทย 2	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0291	ช่างเขียนภาพไทย 1	6 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 0292	ช่างเขียนภาพไทย 2	6 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 0293	ช่างทำตราช่าง	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0294	ช่างปั้นปูน	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0295	ช่างปั้นปูนประดับ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0296	ช่างปั้นขึ้นรูป	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0297	ช่างชุบโลหะรูปพรรณ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0298	ช่างสลักคุณโลหะ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0299	ช่างลงยา	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 02100	ช่างทำก๊อผ้า	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 02101	ช่างซ่อมสี	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 02102	ช่างซ่อมผ้าบาติก	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 02103	ช่างประดับหัวโขน	6 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 02104	ช่างรักดีลาย	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 02105	ช่างลงรักปิดทอง	8 คาบ/สัปดาห์/ภาค 4 หน่วยการเรียนรู้
ช 02106	ช่างรักประดับ	8 คาบ/สัปดาห์/ภาค 4 หน่วยการเรียนรู้
ช 02107	ช่างประดับกระจก	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 02108	ช่างจัดตกแต่งอาคาร	8 คาบ/สัปดาห์/ภาค 4 หน่วยการเรียนรู้
ช 02109	ช่างจัดตกแต่งภายใน	8 คาบ/สัปดาห์/ภาค 4 หน่วยการเรียนรู้
ช 02110	ช่างตกแต่งหน้าร้าน	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 02111	ช่างบุหนังหรือสิ่งเทียมหนัง	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 02112	ช่างซ่อมเครื่องหนังหรือ สิ่งเทียมหนัง	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 02113	ช่างถ่ายภาพ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

ช 02114	ช่างทำแม่พิมพ์สำหรับงานพิมพ์4	คาบ/สัปดาห์/ภาค	2	หน่วยการเรียนรู้
ช 02115	ช่างออกแบบจัดรูปเล่ม งานพิมพ์	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2	หน่วยการเรียนรู้
ช 02116	ช่างพิมพ์ซิลค์สกรีน	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2	หน่วยการเรียนรู้
ช 02117	ช่างทำเครื่องดนตรีไทย	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2	หน่วยการเรียนรู้
ช 02118	กลองยาว	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2	หน่วยการเรียนรู้
ช 02119	อังกะลุง	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2	หน่วยการเรียนรู้
ช 02120	ขับร้องเพลงไทย	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2	หน่วยการเรียนรู้
ช 02121	การแสดงพื้นเมือง	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2	หน่วยการเรียนรู้
ช 02122	การแสดงละครไทย	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2	หน่วยการเรียนรู้
ช 02123	การแสดงนาฏดนตรี	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2	หน่วยการเรียนรู้
ช 02124	การแสดงหุ่นกระบอก	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2	หน่วยการเรียนรู้
ช 02125	การแสดงละครสากล	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2	หน่วยการเรียนรู้
ช 02126	ช่างแต่งหน้า-ผม และร่าง กายเพื่อการปลอมแปลง	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียนรู้
ช 02127	ช่างแต่งกายนักแสดง	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียนรู้
ช 02128	ช่างจัดฉากและเวทีการแสดง	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียนรู้
ช 02129	ผู้จัดทำบท	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียนรู้
ช 02130	ผู้กำกับการแสดงหรือ เสียง บนเวที	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียนรู้
ช 02131	ขับร้องเพลงไทยสากล เพลงสากล	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1	หน่วยการเรียนรู้
ช 02132	การปฏิบัติเครื่องดนตรี ประเภทเครื่องเป่า	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2	หน่วยการเรียนรู้
ช 02133	การปฏิบัติเครื่องดนตรี ประเภทคีย์บอร์ด	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2	หน่วยการเรียนรู้

ช 02 <u>134</u>	การปฏิบัติเครื่องดนตรี ประเภทเครื่องสาย	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 02 <u>135</u>	การปฏิบัติเครื่องดนตรี ประเภทเครื่องตี	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 02 <u>136</u>	เกสรัดวัตถุ	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 02 <u>137</u>	สรรพคุณเกสรัด	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

กลุ่มที่ 3 งานเสริมงานผลิตและงานบริการ

ช 031	การประกอบธุรกิจขนาดเล็ก	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 032	เศรษฐศาสตร์ผู้บริโภค	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 033	เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 034	มนุษย์สัมพันธ์ทางธุรกิจ	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 035	เอกสารธุรกิจ	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 036	ภาษาไทยธุรกิจ 1	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 037	ภาษาไทยธุรกิจ 2	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 038	สนทนาภาษาอังกฤษธุรกิจ 1	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 039	สนทนาภาษาอังกฤษธุรกิจ 2	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 03 <u>10</u>	ภาษาอังกฤษธุรกิจ 1	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 03 <u>11</u>	ภาษาอังกฤษธุรกิจ 2	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 03 <u>12</u>	การสหกรณ์	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 03 <u>13</u>	ลูกคิด 1	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ช 0314	ลูกคิด 2	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0315	งานระเบียนการเงิน	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0316	งานบัญชีกิจการบริการ	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0317	งานบัญชีกิจการจำหน่ายสินค้า	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0318	งานบัญชีสหกรณ์ร้านค้า	4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้
ช 0319	งานบัญชีฟาร์ม	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0320	งานเก็บเอกสาร	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 0321	งานชวเลขไทย 1	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 0322	งานชวเลขไทย 2	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 0323	งานชวเลขไทย 3	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 0324	หลักการเขียนภาพเบื้องต้น	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0325	งานเขียนแบบ	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
ช 0326	กฎหมายพาณิชย์	3 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1.5 หน่วยการเรียนรู้
ช 0327	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

กลุ่มที่ 4 งานอาชีพอิสระระหว่างเรียน

ช 041 ปฏิบัติงานอาชีพ.....

2.5 การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) มุ่งให้นักเรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเองเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ โดยเป็นการสนองความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนวิชางานอาชีพ จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศมากเพราะการศึกษาในระดับนี้เป็นการฝึกทักษะพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การพัฒนากำลังคนในระดับกลางที่สามารถทำงานในแขนงต่าง ๆ ได้ จากการศึกษาความเป็นมาของการจัดการศึกษาวิชาชีพของไทย พบว่าได้มีการพัฒนาการและการขยายตัวมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งในด้านจำนวนสถานศึกษาจำนวนครู-อาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องรวมถึงการพัฒนาด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน

หลักการ แนวคิดพื้นฐาน

การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ซึ่งเป็นวิชาที่มุ่งเน้นการปฏิบัติ ตั้งแต่กระบวนการผลิต กระบวนการจัดการ เพื่อนำผลผลิตออกสู่การจำหน่ายมีแนวคิดพื้นฐาน หรือหลักการดังต่อไปนี้

1. ทักษะปฏิบัติเป็นสิ่งที่คนทั่วไปสามารถเรียนรู้และพัฒนาให้เกิดความชำนาญได้ หากได้รับโอกาสที่จะฝึกหัดอบรมอย่างถูกวิธี ภายในเวลานานเพียงพอ ภายใต้การดูแลอย่างเหมาะสมของครูผู้สอน

2. การเรียนรู้ทักษะปฏิบัติจะเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ เมื่อการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างเป็นระบบระเบียบ มีการวางแผนล่วงหน้าอย่างรอบคอบและชัดเจน ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้และประเมินปรับปรุงแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ

3. การที่จะสอนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงานใดงานหนึ่งอย่างชำนาญและมีความคิดสร้างสรรค์ จำเป็นต้องให้ผู้เรียนมีความรู้ในงานนั้นถึงขั้นความเข้าใจเป็นอย่างดี และมีลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงานด้วย

4. ทักษะมีหลายระดับ ถ้าจะให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จจำเป็นต้องสอนไปตามลำดับ จากง่ายไปหายาก หรือซับซ้อนขึ้นดังนี้

4.1 การให้รับรู้

- ความมีมนุษยสัมพันธ์
- ความซื่อสัตย์สุจริต เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ

1. ศึกษารายละเอียดของหลักสูตรรายวิชา โดยอ่านเนื้อหาของคำอธิบายรายวิชา เขียนรายการความสามารถทางการปฏิบัติของผู้เรียน ที่จะเกิดขึ้น หลังการเรียนรายวิชานั้น
2. วางแผนการสอนระยะยาว แบ่งเวลาเรียนรายหน่วย เขียนโครงการสอนระยะยาว
3. วางแผนการสอนรายหน่วย กำหนดจุดประสงค์การสอน กำหนดความคิดรวบยอด กำหนดโครงร่างเนื้อหา กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนเตรียม/จัดหาสื่อ เอกสารประกอบการสอน กำหนดวิธีการประเมินผลความสำเร็จของผู้เรียน
4. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน

การประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพควรประเมินให้ครบทั้ง 3 ด้าน คือด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านการปฏิบัติ โดยกำหนดสัดส่วน 1:1:3 ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย วัดความรู้ความคิดเกี่ยวกับทฤษฎีอาชีพ ทฤษฎีการจัดการทางอาชีพ เช่นการอภิปรายในห้องเรียน การเขียนรายงาน การสังเกตการใช้ความรู้ในการปฏิบัติงานหรือการใช้แบบทดสอบ

2. ด้านจิตพิสัย ประเมินคุณลักษณะ และคุณธรรมในการทำงานในเรื่องต่อไปนี้

- 1) กระตือรือร้นและความเอาใจใส่ในการทำงาน
- 2) ความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย
- 3) ระเบียบวินัยในการทำงาน
- 4) ความสามัคคีและความเสียสละในการทำงาน
- 5) ความซื่อสัตย์สุจริตในอาชีพ
- 6) ความประหยัด

3. ด้านการปฏิบัติ ประเมินกระบวนการทำงาน กระบวนการจัดการทางอาชีพ และผลผลิตดังต่อไปนี้

1) กระบวนการทำงาน

- การเตรียมเครื่องมือและวัสดุ
- การทำงานตามขั้นตอนของงานแต่ละชนิด
- ความคล่องแคล่วในการทำงาน
- ความปลอดภัยในการใช้เครื่องมือ
- การใช้และการเก็บรักษาเครื่องมือ/อุปกรณ์

2) กระบวนการจัดการ

- การวางแผนการดำเนินงาน
- การแบ่งงาน
- การผลิต
- การจัดจำหน่ายและบริการ
- การแก้ไขข้อบกพร่อง

3) ผลผลิต

- ความประณีตเรียบร้อย
- ความสวยงาม
- ความคิดสร้างสรรค์
- ประโยชน์ใช้สอย
- รายได้

การใช้รายวิชาอาชีพ

วิชาอาชีพจัดเป็นวิชาเลือกเสรี ในระดับมัธยมศึกษา สำหรับมัธยมศึกษาตอนต้น เลือกเรียนวิชาอาชีพในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ 8 หน่วยการเรียนรู้ และในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เลือกเรียนวิชาอาชีพได้ 11 หน่วยการเรียนรู้ วิชาอาชีพมุ่งประโยชน์ให้ผู้เรียนหารายได้ เพื่อการครองชีพที่สุจริตและรับผิดชอบต่อสังคมโดยเฉพาะ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการยกระดับความรู้ของประชาชน เพื่อการประกอบอาชีพต่าง ๆ ในท้องถิ่นให้มีคุณภาพดีขึ้น เป็นการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น ซึ่งหลักสูตรวิชาอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะผลิตกลุ่มคนออกมาเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้จบมัธยมศึกษาแล้วออกไปประกอบอาชีพ
2. กลุ่มผู้จบมัธยมศึกษาแล้วประสงค์ศึกษาต่อทางอาชีพ
3. กลุ่มที่จะศึกษาต่อชั้นสูงระดับอุดมศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพขั้นสูง

แนวทางการเลือกรายวิชาอาชีพสำหรับมัธยมศึกษาตอนต้น

1. จัดให้ผู้เรียนเลือกเรียนวิชาอาชีพโดยคำนึงถึงอาชีพของผู้ปกครอง เพื่อสนองนโยบายการขยายโอกาสทางการศึกษา ในการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนช่วยธุรกิจครอบครัว และเป็นการนำเอาความรู้และทักษะอาชีพจากโรงเรียนไปพัฒนาอาชีพของชุมชน
2. จัดให้นักเรียนเลือกเรียนรายวิชาที่มีจำนวนหน่วยเรียนน้อย ๆ คือ 1 หรือ 2 หน่วยการเรียนรู้ เพราะเป็นรายวิชาที่มีทักษะอาชีพและทักษะการจัดการง่าย ๆ
3. การจัดให้นักเรียนเลือกเรียนรายวิชา ที่มีกระบวนการทางอาชีพรยาวนาน จะไม่สามารถฝึกทักษะเทคนิคอาชีพได้ครบถ้วนใน 1 ภาคเรียน ควรจัดให้ฝึกทักษะเทคนิคอาชีพนั่น ๆ จากผลงานนักเรียนรุ่นก่อน ๆ หรือจากงานของโรงเรียน หรือจากสถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงาน ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 จึงมีรายงานการวิจัย รายงานการประชุมสัมมนาและรายงานการศึกษาสภาพการดำเนินงาน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้

สมศักดิ์ พัฒนกุล (2534) ได้ติดตามการดำเนินงานโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ ในเขตการศึกษา 11 พบว่า ข้าราชการ ประชาชน และนักเรียนเห็นว่าการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 6 ปี ไม่เพียงพอ ควรขยายเพิ่มขึ้นอีก 3 ปี ด้วยวิธีการไม่บังคับ และให้ใช้หลักสูตรที่เน้นทั้งวิชาสามัญและวิชาอาชีพเท่า ๆ กัน โดยให้โรงเรียนประถมศึกษาเป็นผู้จัด ในด้านปัญหาการดำเนินงานโครงการ ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณจากต้นสังกัดล่าช้าไม่เพียงพอ ต่อความจำเป็น ส่วนปัญหาการใช้หลักสูตร ได้แก่ สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ไม่เพียงพอ ครูมีภาระการสอนมากทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา

ณรงค์ พร้อมโกมล (2535) ทำการติดตามการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 10 พบว่า โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการเตรียมความพร้อม และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้ดี โดยเปิดสอนตามความต้องการของท้องถิ่น ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม และคิดตัดสินใจด้วยตนเอง ปัญหาการใช้หลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ การสอนวิชาชีพของแหล่งประกอบการ และวิทยากร ครูมีภาระมากเกินไป

ยุทธศักดิ์ ฮัมแสน (2531) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อการเปิดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี พบว่ากลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มเห็นสอดคล้องกันว่า ควรขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปีเป็น 9 ปี และควรจะเป็นบังคับ หลักสูตรควรเน้นวิชาชีพ

ชัยยศ ภูหนองโอง (2535) ได้ทำการติดตามการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนของสำนักงานการ

ประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น พบว่าโรงเรียนในโครงการมีปัญหาหลายประการ เช่น ได้รับการจัดสรรงบประมาณล่าช้า ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดทักษะในการสอนด้านวิชาชีพ ครูหลายโรงเรียนสอนทั้งระดับประถมและมัธยมศึกษา จังหวัดเป็นผู้จัดให้ครูเข้ารับการอบรมในด้านการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ส่วนเอกสารหลักสูตร ได้รับจากกรมวิชาการ โดยใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) จัดสอนวิชาสามัญ และวิชาชีพเท่า ๆ กัน นักเรียนมีความสนใจในการเรียนแต่ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์

ดุสิต ปริพุณ (2534) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การติดตามการดำเนินงาน โครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ ในเขตการศึกษา 10 พบว่าโรงเรียน เปิดสอนหลักสูตรด้านอาชีพได้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น แต่ขาดอุปกรณ์การเรียน และแหล่งประกอบการในชุมชนสนับสนุนกิจกรรม การปฏิบัติงานด้านอาชีพ การรวมกลุ่มกันทำงาน นักเรียนปฏิบัติได้ในระดับมาก ปัญหาในการดำเนินงาน ได้แก่งบประมาณไม่เพียงพอ งบประมาณล่าช้า การจัดครูไปช่วยราชการโรงเรียน นำร่องฯ ของจังหวัด การพัฒนาบุคลากรด้านการใช้หลักสูตร ปัญหาขาดสื่อ ขาดแหล่งประกอบการสนับสนุนและนิเทศด้านวิชาการ สาเหตุที่ผู้ปกครองส่งลูกเรียน เพราะต้องการให้ลูกมีความรู้ความสามารถ ทำงานง่ายและมีรายได้มากขึ้น ประกอบกับการที่ไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน และโรงเรียนตั้งอยู่ใกล้ สำหรับผู้ปกครองที่ไม่ส่งลูกเรียนเพราะต้องการใช้แรงงานจากลูกและมีฐานะยากจน

สุวิทย์ นิคมภักดิ์ (2535) ได้ศึกษาเรื่อง "การติดตามการดำเนินงาน ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 9 ผลการวิจัยพบว่า

1) โครงการนี้เปิดในโรงเรียนมีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ และพบว่ายังขาดห้องปฏิบัติการและอุปกรณ์ต่าง ๆ บุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่มีจำนวนพอ กับความต้องการ แต่การกระจายของครูที่มีทักษะพื้นฐานจำเป็นและหลากหลาย ยังไม่เสมอภาคและสมดุลย์ มีนักเรียนสมัครเข้าเรียนเพียงพอและผู้ปกครองนักเรียนให้การสนับสนุน ครูที่ทำการสอนส่วนใหญ่สอนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ขณะเดียวกันก็ทำงานด้านธุรการของห้องเรียนด้วย

2) นอกจากพยายามจัดให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) แล้วโครงการนี้ยังส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น และใช้แหล่งวิทยาการในท้องถิ่น แต่พฤติกรรมวิธีการและรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ระหว่างมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับชั้นประถมศึกษายังมีความคล้ายคลึงกัน การนิเทศและติดตามผลจากหน่วยงานระดับต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดช่วยให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ผลการดำเนินงานตามโครงการ พบว่า (ก) เป็นการตอบสนองนโยบายของกรมโดยเปิดสอนที่โรงเรียนที่ตั้งศูนย์วิชาการ และนักเรียนที่สมัครมาเรียนได้ตามเป้าหมายที่กำหนด (ข) ส่วนใหญ่เลือกเรียนวิชาการและวิชาอาชีพ เช่นงานเกษตรพื้นฐานงานอาชีพและกิจกรรมตามความต้องการของตนเอง (ค) นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ส่วนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ห้องสมุดอยู่ในระดับน้อย (ง) การเปิดสอนในชั้นนี้ก่อให้เกิดความเลื่อมล้ำด้านปัจจัยสนับสนุนในการจัดการเรียนการสอน (จ) นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

4) ผู้เกี่ยวข้องเห็นว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ควรเป็นผู้ดำเนินการจัดและกรมอื่น ๆ ให้การสนับสนุน ในปัจจุบันการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความจำเป็นที่จะต้องขยายเพิ่มขึ้นอีก 3 ปี ในส่วนของประชาชนเห็นว่า ให้นักเรียนเข้าเรียนด้วยความสมัครใจ แต่ข้าราชการส่วนใหญ่เห็นว่า ควรบังคับให้เรียนทุกคน โดยเน้นวิชาสามัญและวิชาอาชีพในหลักสูตรเท่า ๆ กัน และทำให้ประชาชนชนบทห่างไกลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจยากจน ได้มีโอกาสเข้าเรียนใกล้บ้านมากยิ่งขึ้น

สมนึก จันทริกษ์ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผล การเรียนการสอนตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขตการศึกษา 3 : ศึกษาเฉพาะกรณีวิชาการงานและอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ ได้แก่ เอกสารประกอบการสอน วารสารและข้อมูลต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนการสอน

สถานฝึกงานนอกโรงเรียน งบประมาณและบุคลากรมีความพร้อมอยู่ในระดับน้อย ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนน้อย การวางแผนและการใช้สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการดำเนินการสอน การประเมินผลการเรียนปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ในด้านเจตคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพพบว่า นักเรียนที่เรียนแบบกึ่งระบบโรงเรียนกับแบบปกติทุกแผนการเรียนมีเจตคติต่อวิชาการงานและอาชีพสูง ซึ่งทำให้ผลการเรียนของเด็กนักเรียนแบบกึ่งระบบโรงเรียนได้ผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีและนักเรียนที่เรียนแบบปกติ ได้ผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัญหาการจัดการเรียนการสอน พบว่าด้านการวางแผนการสอนมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยมาก ส่วนด้านดำเนินการสอนการใช้สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน และการประเมินผลการเรียนมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

กองวิจัยทางการศึกษา (2533) ได้ศึกษาการจัดแผนการเรียนวิชาชีพ และแหล่งวิทยากร และสถานประกอบการ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 พบว่า โรงเรียนขาดห้องฝึกงาน วัสดุอุปกรณ์ทางวิชาชีพ ขาดความสะดวกในการใช้สถานที่ฝึกงานนอกโรงเรียน ทำให้ไม่สามารถทำงานบางอย่างได้เสร็จในเวลา และไม่เกิดทักษะเท่าที่ควร

ทองอ่อน ปัตถาวโร (2534) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การติดตามการดำเนินงานโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ ในเขตการศึกษา 9" ผลการวิจัยพบว่า โครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความพร้อมด้านอาคารสถานที่และบุคลากรอยู่ก่อนแล้ว มีนักเรียนเข้าเรียนอยู่ระหว่าง 28-51 คน โดยคัดเลือกและพัฒนาครูผู้สอนที่มีอยู่ก่อนเดิมให้ทำการสอนโรงเรียนพี่เลี้ยงให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการและให้ยืมสื่อการสอนที่จำเป็น ผู้บริหารและครูผู้สอนกระตือรือร้นและเอาใจใส่การดำเนินงานและการเรียนการสอนเป็นพิเศษ ปัญหาการดำเนินงานได้แก่ การจัดสรรงบประมาณจากต้นสังกัดล่าช้า ไม่เพียงพอต่อความจำเป็น ปัญหาการใช้หลักสูตร ได้แก่ สื่อและอุปกรณ์การสอนขาดแคลน ภาระการสอนของครูมีมากทั้งระดับประถมและมัธยมศึกษา